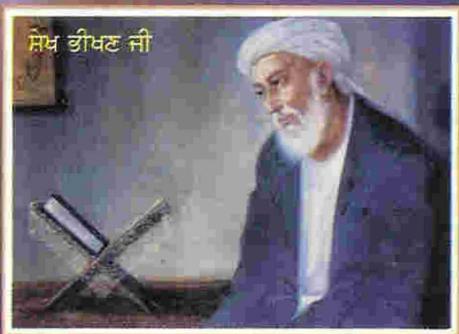
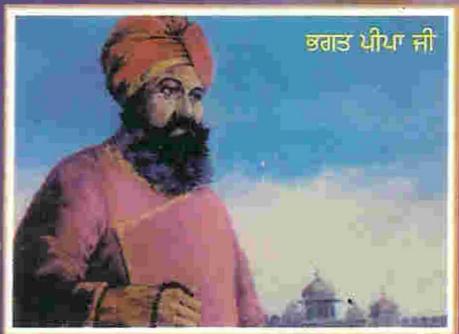
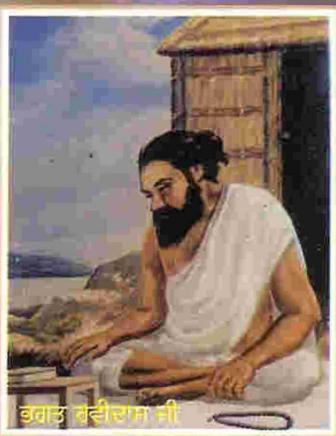
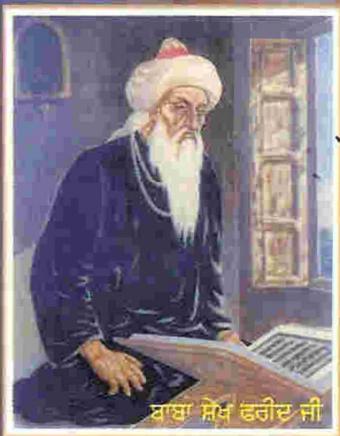

ਪੁਰਾਤਨ ਵੱਡਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ

ਸਾਲੀ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਸਟੀਕ

ਰਚਿਤ-

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਮਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸਾਖੀਆਂ ਵਾਲਾ

ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਸਟੀਕ

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਭਗਤਾਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੇ
ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੇ ਭਗਤ ਜਨ
ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਾਖੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ।

ਟੀਕਾ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ
ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ -

ਭਾਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

© પુકાસ્ક

ISBN 81-7601-047-2

બાણીવીં ઐડીસ્નન જૂન 2001
તેણીવીં ઐડીસ્નન સર્વેશર 2003

ક્રેટા : 200-00

પુકાસ્ક:

બાચતરમીય જીવનમીય

બજાર માટી સેવાં, અંગ્રીઝિસરા।

ફોન : (0183) 2542346, 2547974, 2557973

ફૈક્સ : (0183) 2557973

E-mail csjs@vsnl.com

Visit our Website www.csjs.com

Printed in India

પ્રિંટર : જીવન પ્રિંટરન્સ, 312 એસ્ટ મેહન નગર, અંગ્રીઝિસરા ફોન : 2705003, 5095774

੪੨. ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ੪੩ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗਗਨੌਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪੀਪਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਰਾਜ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ। ਉਹ ਜਵਾਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀਆ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ਤੇ ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਾਣੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸੀਤਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ ਉਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਤੇ ਰਾਜਾ ਐਨਾ ਮੋਹਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਭੁਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿਧਰ ਜਾਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ।

ਜਿਥੇ ਪੀਪਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਕਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ, ਉਥੇ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਵੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਸਾਧੂਆਂ ਤੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਭਜਨ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਭੋਜਨ ਕਰਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣਦੀਆਂ ਤੇ ਸਾਧੂ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਲਸਲਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਐਸਾ ਕਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਮੰਦਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਗਤ ਵਿਚ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਉਹ ਬੁਤ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੰਡਲੀ ਆਈ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਜਨ ਸੁਣਿਆਂ ਤੇ ਰਾਜੇ ਕੌਲ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ ! ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੈਸ਼ਨੋਂ ਭਗਤ ਆਏ ਹਨ, ਹਰੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਰਸੀਲੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ। ਰਾਣੀ ਸੀਤਾ ਬੋਲੀ, ਮਹਾਰਾਜ ! ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੀ ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰ ਚਲੋ।'

ਰਾਜਾ ਪੀਪਾ ਪੂਰੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਹੇ ਭਗਤ ਜਨੋ ! ਆਪ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਓ। ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਭਗਵਾਨ ਮਹਿਮਾ ਸਰਵਨ ਕਰੀਏ ਤੇ ਭੋਜਨ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰੀਏ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ।'

ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ, 'ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਜੇ ਆਪ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਸਾਰੀ ਮੰਡਲੀ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਭੰਡਾਰੇ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਆਸਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ।'

ਪੀਪਾ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਫਰਸ਼ ਵਿਛ ਗਏ ਤੇ ਸੰਤ-ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਹੋਈ।

ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਨੇ ਈਸ਼ਵਰ ਉਪਮਾ ਦਾ ਜਸ ਕੀਤਾ। ਭਜਨ ਗਾਏ ਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪੀਪਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਵੀ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲਾ-ਚਾਰ ਕਰਨ ਲਗੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਨਿਰਾ ਬੁਤ ਪੂਜ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਵਾਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹਰੀ ਭਗਤੀ ਵਲ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਗੇ ਸ਼ੁਧ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜਾ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣ ਜਾਏ।

ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ-

ਹਮ ਢਾਢੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਖਸਮ ਕੇ ਨਿਤ ਗਾਵਹ ਹਰਿ ਗੁਣ ਛੰਤਾ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਹ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਣਹ ਤਿਸੁ ਕਵਲਾ ਕੰਤਾ॥
ਹਰਿ ਦਾਤਾ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਭਿਖਾਰੀਆ ਮੰਗਤ ਜਨ ਜੰਤਾ॥
ਹਰਿ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ ਦਇਆਲੁ ਹੋਇ ਵਿਚਿ ਪਾਬਰ ਕ੍ਰਿਮ ਜੰਤਾ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਨਵੰਤਾ॥ ੨੦॥

(ਸੋਰਠਿ ਵਾਰ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੬੫੦)

ਉਹਨਾਂ ਹਰੀ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸੁਣੀ। ਰਾਜੇ ਪੀਪੇ ਨੂੰ

ਅਪਣਾ ਭਗਤ ਬਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਪੇਰਨਾ ਰਾਜੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੋਈ।

ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਉਣਾ

ਭਗਤ ਮੰਡਲੀ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਰਾਜਾ ਪੀਪਾ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੀਤਾ ਦੇ ਕੌਲ ਸੌਂ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਅਗੇ ਉਹ ਸੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਲੰਘ ਮਖਮਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਛੁੱਲ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੋ ਸੁਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ—

ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਜਿਵੇਂ ਸੀਤਾ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ-ਕਰੀੜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਨ ਮੌਜ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਇਕ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਲ ਅਗੇ ਵਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੁਣਿਆਂ ਸੀ ਕਿ ਦੈਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੈਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵੀ ਸੁਣੀ ਸੀ ਵੈਸੀ ਹੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ‘ਦੈਤ ਆਇਆ! ਦੈਤ ਆਇਆ! ਉਹ ਤਾਂ ਨਰ-ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੌਲ ਆ ਕੇ ਉਸ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਆਖਿਆ—‘ਹੇ ਰਾਜਾ! ਸੁਣ ਲੈ! ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।’ ਇਉਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਗਈ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੌਲ ਜਾ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਰਾਜਾ ਐਨਾ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਸਰੀਰ ਮੁੜਕੋ-ਮੁੜਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ, ਜਿਹੜੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਤੀ ਸੀ।

‘ਹੇ ਰਾਣੀ! ਉਠੋ ਜ਼ਰੂਰ ਉਠੋ! ’

ਰਾਣੀ ਉੱਠੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਹੇ ਨਾਥ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ?

ਪੀਪਾ—‘ਆਉ! ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਚਲੀਏ! ’

ਸੀਤਾ—ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਾਥ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਇਸ਼ਨਾਨ?

ਪੀਪਾ—‘ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ! ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਚਲੋ! ਮੇਰਾ ਕਲੇਜਾ ਧੜਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਣਾ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਹੈ।’

ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਨਾਰੀ ਸੀਤਾ ਉੱਠੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਤੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਪੁਜੇ। ਰਾਜਾ ਪੀਪਾ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਬੁਤ ਅਗੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੁਟਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। 'ਮੈਂ ਪੱਥਰ ਹਾਂ-ਹਰੀ ਭਗਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਲੜ ਲਗਾ।....ਦੌੜ ਜਹਾ।' ਐਸੀ ਭਾਖਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਉੱਠ ਬੈਠਾ। ਉਹ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਡਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ

ਸੰਤ ਉਧਰਣ ਦਇਆਲੰ ਆਸਰੰ ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨਹ॥

ਨਿਰਮਲੰ ਸੰਤ ਸੰਗੇਣ ਓਟ ਨਾਨਕ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥ ੧॥

ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਭਾਖਿਆ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਤਰਲੇ ਲੈਣ ਲਗਾ। ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਆਇਆ ਉਸਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਨੀਂ ਛੇਤੀ ਉਹ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਅਗੇ ਜਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਮਹਾਰਾਜ ! ਮੈਨੂੰ ਹਰੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸੋ ! ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੈਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਨਾ ਦਿਨੇ ਚੈਨ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਹੇ ਦਾਤਾ ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਭਿਖਾਰੀ ਹਾਂ।'

ਰਾਜੇ ਦੀ ਐਸੀ ਬਿਹਬਲਤਾ ਤਕ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮਿਹਰ ਆਈ, ਉਹ ਆਖਣ ਲਗੇ-'ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਐਸਾ ਵੈਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਤਾਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਗੁਸਾਈਂ। ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਚਲੇ ਜਾਓ।'

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੀਤਾ ਸਮੇਤ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸਦਾ ਮਨ ਬਿਹਬਲਤਾ ਨਾਲ ਇਉਂ ਪੁਕਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ-

ਮੇਲ ਲੈਹੁ ਦਇਆਲ ਢਹਿ ਪਏ ਦੁਆਰਿਆ॥ ਰਖਿ ਲੇਵਹੁ ਦੀਨ
ਦਇਆਲ ਭ੍ਰਮਤ ਬਹੁ ਹਾਰਿਆ॥ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਤੇਰਾ ਬਿਰਦੁ ਹਰਿ
ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਿਆ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਨਾਹੀ ਕੋਈ ਬਿਨਉ ਮੋਹਿ
ਸਾਰਿਆ॥ ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੈਹੁ ਦਇਆਲ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰਿਆ॥ ੬॥

(ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੨੦੯)

ਰਾਜੇ ਪੀਪੇ ਦੀ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਅਧੀਨਤਾ ਨਾਲ ਇਉਂ ਬੇਨਤੀਆਂ
ਕਰਦਾ ਜਾਣ ਲਗਾ-ਹੇ ਦਾਤਾ ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਮੇਲ ਲੈ ਨਿਮਾਣਾ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਆ
ਕੇ ਢਹਿ ਪਿਆ ਹਾਂ ਹੁਣ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ। ਮਿਹਰ ਕਰ, ਪ੍ਰਭੂ ! ਹੇ
ਦਾਤਾਰ ! ਆਪ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਰਖਣਹਾਰ ਮਾਲਕ ਹੋ ! ਆਪ ਦਾ ਬਿਦਰ ਪਤਿਤਾਂ ਦਾ
ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਦਾਤਾਰ ਹੋ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਦੇ
ਕੇ ਰੱਖੋ ਤੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰੋ ! ਮਿਹਰ ਕਰੋ ਦਾਤਾ, ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ
ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।....ਐਸੀਆਂ ਵਿਆਕੁਲ ਆਤਮਾਵਾਂ ਬਾਬਤ
ਸੀਤਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ।

ਇਉਂ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੀਪਾ ਚਲ
ਪਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਐਸੀ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸੀਤਾ ਦੇ ਤਨ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵੀ
ਘੱਟਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਾ। ਉਹ ਧਿਆਨ 'ਚ ਮਗਨ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪੁਜ ਗਿਆ।

ਤ੍ਰੈਕਾਲ ਦਰਸ਼ੀ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਵੀ ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲ ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ
ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆਂ
ਕਿ ਗਗਨੌਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਪੀਪਾ ਭਗਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ
ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਕੌਲ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ
ਸੀ। ਹਾਬੀ, ਘੋੜੇ, ਗੱਡੇ ਤੇ ਤੰਬੂ ਲਗੇ ਸਨ। ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੀ ਆਖਿਆ-
'ਮਹਾਰਾਜ ! ਗਗਨੌਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਆਇਆ ਹੈ।'

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਫਾਟਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਗਿਆ
ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਆਗਿਆ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ। ਐਸੀ ਤਾਕੀਦ
ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਪੀਪਾ ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਚਲਿਆ ਤਾਂ
ਫਾਟਕ ਬੰਦ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, 'ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਐਸਾ
ਕਰਨਾ ਹੋਏਗਾ।'

ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੇਵਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿਤਾ। 'ਹੇ ਰਾਜਨ! ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਆਗਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਹਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੀ ਮੇਲ, ਚੰਗਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਨ, ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।'

ਰਾਜਾ ਪੀਪਾ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕੁਝ ਕੌਲ ਹੈ, ਸਭ ਵੰਡ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ, ਸਾਮਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਣ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਰਹਾਂਗੇ।'

ਪੀਪਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਐਸਾ ਹੀ ਕੀਤਾ, ਸੀਤਾ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਨ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ, ਤੰਬੂ ਸਭ ਵਾਪਸ ਤੋਰ ਦਿਤੇ। ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿਤਾ, ਪਿਆਰ ਰਖਿਆ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ! ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਛਾਟਕ ਅਗੇ ਜਾ ਖਲੋਤਾ। ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਭੇਜੀ। 'ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਆਤਮਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ ਹੈ।'

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਪਰਖਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਖ ਭੇਜਿਆ, 'ਬਹੁਤ ਕਾਹਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਛਾਲ ਜਾ ਮਾਰੋ।' ਉਥੋਂ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸੇਵਕ ਨੇ ਇਉਂ ਹੀ ਆਖਿਆ, ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਿਆਂ।

ਪੀਪਾ ਭਗਤ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਐਨਾ ਉਤਾਵਲਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਨ ਨੂੰ ਚਰਵਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੁਣਦੇਸਾਰ ਉਹ ਕੋਈ ਖੂਹ ਲੱਭਣ ਵਲ ਨੱਠ ਉਠਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਉਸ ਦੀ ਸਤਵੰਤੀ ਨਾਰੀ ਸੀਤਾ ਵੀ ਦੌੜ ਪਈ, ਉਹ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿਗੇਗਾ.... ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਬੋਲਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਨੱਠਾ ਗਿਆ, ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਉਪਰ ਸੁਆਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਚ ਹੀ 'ਹਰਿ' ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਗਤ ਬਣੇਗਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸੀ ਮਾਇਆ ਵਰਤਾਈ ਕਿ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਭਾ, ਉਹ ਨੱਠਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਰਾਣੀ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਚੇਲੇ ਮਿਲੇ ਜੋ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਜਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿਤਾ-

'ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ !'

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦ ਰਹੇ ਹਨ ! ਵਾਹਵਾ ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ! ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਪੀਪਾ।' ਆਖਦਾ ਹੋਇਆ, ਪੀਪਾ ਜੀ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਪੁੱਜਾ। ਡੰਡਵਤ ਹੋ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ, 'ਮਹਾਰਾਜ ! ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਦਸੇ ! ਈਸ਼ਵਰ ਪੂਜਾ ਵਲ ਲਾਓ ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਨਾਰੀ ਰੂਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਸੁਟ ਛਡਿਆ।'

'ਉਠੋ ! ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਹੋ ! ਉਠੋ ! ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬਾਂਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ, ਪੀਪਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਸੁਆਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨੀ ਲਾ ਲਿਆ।'

ਪੀਪਾ ਜੀ ਭਗਤ ਬਣ ਗਏ

'ਦੇਖ ਭਗਤਾ ! ਅਜ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਰਾਜ ਬੇਸ਼ਕ ਕਰ, ਪਰ ਹਰੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਜਾਣਾ, ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਐਸਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਜਤਾਉਣਾ ਜਦੋਂ ਪਰਜਾ ਸੁੱਖੀ ਹੋਏਗੀ, ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਂ ਕੋਲ ਆਵਾਂਗੇ, ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਲੜ ਨਾ ਛੱਡਣਾ। 'ਰਾਮ ਨਾਮ' ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਪੀਪਾ ਜੀ ਉੱਠ ਬੈਠੇ। ਉਸਦੀ ਸੁਤੀ ਆਤਮਾ ਜਾਗ ਪਈ। ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਦੀਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੂਰੀ ਸਿਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਗਨੌਰ ਵਲ ਮੁੜ ਪਿਆ। ਉਸਦੀ ਕਾਇਆ ਬਦਲ ਗਈ, ਸੁਭਾਅ ਬਦਲ ਗਿਆ ਤੇ ਕਰਮ ਬਦਲਿਆ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਤੇ ਖੜਤਾਲਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ, ਹਰੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨ ਲਗਾ।

ਪੀਪਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆ ਪੁਜੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਆਰੰਭੀ। ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਲਈ ਲੰਗਰ ਲਵਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਮੰਤਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਸੀਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਖਰਚ ਦੇ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ। ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ।

ਪਰ ਉਹ ਗੁਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਣ ਲਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਿਆਕੁਲਤਾ ਜ਼ੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਗਈ। ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਣ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਗਨੌਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੋਂ ਚਲ ਪਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਚੇਲੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਚੰਗਾ ਜੱਬਾ ਬਣ ਕੇ ਉਹ ਗਗਨੌਰ ਪੁਜ ਗਏ।

ਖਬਰਾਂ ਪੁਜ ਗਈਆਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜੇ ਭਗਤ ਪੀਪੇ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਅਨੋਖਾ ਹੋਇਆ। ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭੰਡਾਰੇ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਐਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੁਰਲਭ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ-

ਵੱਡੈ ਭਾਗਿ ਭੇਟੇ ਗੁਰਦੇਵਾ॥ ਕੋਟਿ ਪਰਾਪ ਮਿਟੇ ਹਰਿ ਸੇਵਾ॥ ੧॥

ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਾਕਾ ਮਨੁ ਰਾਪੈ॥ ਸੋਗ ਅਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ॥ ੨॥

ਸਾਗਰੁ ਤਰਿਆ ਸਾਧੂ ਸੰਗੇ॥ ਨਿਰਭਉ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗੇ॥ ੩॥ ਪਰ
ਧਨ ਦੋਖ ਕਿਛੁ ਪਾਪ ਨ ਛੇੜੇ॥ ਜਮ ਜੰਦਾਰੁ ਨ ਆਵੈ ਨੇੜੇ॥ ੪॥ ਤ੍ਰਿਸਨਾ
ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਬੁਝਾਈ॥ ਨਾਨਕ ਉਧਰੇ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਈ॥ ੫॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੯੯੩)

ਤਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਡਭਾਗੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਪਾਪ ਕਟੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੋਗ ਦੀ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ, ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਿਹੜਾ ਨਿਰਭਉ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਚੁਰਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਜਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ

ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਮੱਠੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਰ-ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੋ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਅੱਗੋਂ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਆ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਪੀਤਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪੀਪਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਈ ਦਿਨ ਹਰਿ ਜਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੀਪਾ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਨਾਲ ਇਉਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ-

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਮਨ ਉਚਾਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਹਉਮੈਂ ਤੇ ਭੈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਤਮਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਕਦੀ ਜੁੜੇ। ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

'ਹੋ ਰਾਜਨ! ਇਹ ਦੇਖ ਲੋ, ਸੰਨਿਆਸ ਧਾਰਨਾ ਕਸ਼ਟਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਨੰਗ-ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗੀ ਪੈਰੀਂ ਚਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੜਕੇ ਉੱਠ ਕੇ ਸੀਤਲ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਹੀ ਕਿਰਤ ਹੈ, ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੀ ਅਨੋਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਐਸਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਲ ਪਓ ਨਾਲ।

ਪੀਪਾ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਕੀਮਤੀ ਬਸਤਰ ਉਤਾਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕਢਨੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗਲ ਪਾ ਲਈ, ਵੈਰਾਗੀ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਣੀਆਂ ਤੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ। ਛੋਟੀ ਰਾਣੀ ਸੀਤਾ ਦੇ ਹੱਠ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਰਾਗਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। ਵੈਸ਼ਨਵ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦੀ ਪਤੀ-ਭਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਧੂ ਮੰਡਲੀ ਨਾਲ ਫਿਰਨ ਲਗੇ।'

ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਸਾਥੂ ਮੰਡਲੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤ ਜੀ ਦੁਆਰਕਾ ਨਗਰੀ ਪੁਜ ਗਏ। ਉਥੇ ਪੁਜ ਕੇ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਲ ਪਰਤ ਆਏ, ਪਰ ਪੀਪਾ ਜੀ ਸਹਚਰਨੀਂ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਕੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਫਿਰ ਕੇ ਕਠਿਨ ਤਪੌਸਿਆ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੋਈ ਗੱਲ ਆਖਦਾ, ਉਹ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ। ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਠੱਗੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ। ਭਗਤ ਜੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੁਆਰਕਾ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਭਗਤੀ ਵਾਲਾ ਹੀ ਪੁਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੂਸਰੀ ਦੁਆਰਕਾ ਨਗਰੀ ਵਸਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਨਗਰੀ ਜਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੈ।'

ਇਹ ਕਥਾ ਸਰਵਨ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਭਗਤ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਲਮਲਾਉਣ ਲਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸੀਤਾ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਤਿਲਕਧਾਰੀ ਪੰਡਿਤ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਿਛਿਆ-

'ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਸੇਵਕ ਪੰਡਿਤ ਜੀ! ਭਲਾ ਇਹ ਤਾਂ ਦਸੌ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਜਿਸ ਦਵਾਰਕਾ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਹੈ ?'

ਉਸ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਭਗਤ ਜੀ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਖ ਦਿਤਾ-'ਪਾਣੀ ਵਿਚ।'

'ਪਾਣੀ ਵਿਚ' ਆਖਣ ਦੀ ਢਿੱਲ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਜਲ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਜਲ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ।

ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਫਿਟ-ਲਾਹਨਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਛਤਾਉਣ ਲਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਘੋਰ ਪਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਸੀ। ਉਹ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਉਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਉਧਰ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ! ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਜਲ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਇਆ ਬਲ ਨਾਲ ਦਵਾਰਕਾ ਨਗਰੀ ਵਸਾ ਲਈ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀਤਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ, ਐਸਾ ਆਨੰਦ ਨਗਰੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਥੋਂ ਮੁੜਨਾ ਕਠਿਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, 'ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਹਰ ਕਰੋ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੋ।'

ਇਹ ਖੇਡ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਹੋਏਗਾ। ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੁੰਦਰੀ ਦਿਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਰੁਕਮਣੀ ਜੀ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਸਾਹੜੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਦੌਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲੈਣ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਆਏ। ਦੇਵਤੇ ਜਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਗਏ। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕੈਲੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੜਪੇ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਮੱਛੀ ਤੜਪਦੀ ਹੈ। ਸਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ।

ਕਈਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ 'ਭਗਤ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਢੁੱਬ ਗਏ ਸੌ ?'

ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- 'ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਢੁੱਬੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਏ ਸਾਂ, ਸੌ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ।'

ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਸਾਰੀ ਦਵਾਰਕਾ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਲਰ ਗਈ।

ਸੀਤਾ ਸਹਚਰੀ ਦੀ ਰਖਿਆ

ਲੋਕ ਲਾਈ ਲਗ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ! ਜਦੋਂ ਇਕ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪੀਪਾ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਏ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵੀ ਲਿਆਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਕਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ ਪੂਜਣ ਲਗ ਪਏ। ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਭਾਈ। ਉਹ ਸੀਤਾ ਸਮੇਤ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਏ ਤਾਂਕਿ ਇਕਲਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਕਰ

ਸਕਣ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵੇਹਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਂਦੇ। ਉਹ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਪਠਾਣ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਪਠਾਣ ਕਪਟੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਸੀ, ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੁਰ ਜਾਣ ਤੇ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲਗੀ। ਉਹ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਵੱਗਦੇ ਸੀਤਲ ਜਲ ਦੇ ਨਾਲੇ ਤੋਂ ਬੁੱਕਾਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਗ ਪਈ। ਭਗਤ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਅਗੇ ਸਰਕ ਗਏ। ਉਹਦੀ ਤੇ ਸੀਤਾ ਦੀ ਵਾਹਵ ਵਿੱਥ ਹੋ ਗਈ। ਪਠਾਣ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਨੱਪ ਲਿਆ, ਚੁਕ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਵਾਕਿਆ। ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਠਾਣ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆਈ ਸੀਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੇਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਝੱਟ ਆ ਗਏ, ਸਤੀ ਸੀਤਾ ਦੀ ਇੱਜਤ ਰੱਖ ਲਈ। ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਾਪ ਕਰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆ ਨੱਪਿਆ। ਨੌਂਦਰਾਂ ਨਾਲ ਪਠਾਣ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਲ ਤੋਰ ਦਿਤਾ, ਜਦੋਂ ਪਠਾਣ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਜਿਧਰੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਓਧਰੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੀਤਾ ਅਜੇ ਉਥੇ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਓਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਫਿਰ ਇਕ ਬਿਧ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਖਿਆ—

‘ਬੇਟੀ ਸੀਤਾ ! ਤੇਰਾ ਪਤੀ ਪੀਪਾ ਭਗਤ ਤੈਨੂੰ ਖਲੋਤਾ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਕੋਲ ਛੱਡ ਆਵਾਂ।’

ਸੀਤਾ ਉਸ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਈ, ਉਹ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ, “ਉਹੋ ! ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਚਰਨੀ ਨਾ ਛਿੱਗੀ।” ਉਸੇ ਵੇਲੇ ‘ਰਾਮ ! ਰਾਮ !’ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ।

ਠੱਗ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਜੀ

ਸੀਤਾ ਸਹਚਰੀ ਇਕ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਜੁਆਨ ਸੀ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਤੇ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਗੇ ਸੀ। ਭਗਤੀ ਹੀਣ ਪੁਰਸ਼ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ, ਤਦੋਂ ਉਸਦੇ ਰੂਪ ਉੱਤੇ ਲੱਟੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਲ ਹੋਂਦੇ ਗਵਾ ਕੇ ਪਾਪ ਦੀ ਨੀਤ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ

ਦਿਨ ਚਹੁੰ ਮੁਸਟਂਡਿਆਂ ਨੇ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਤ ਲੁਟਣ ਵਾਸਤੇ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਰਗੇ ਬਸਤਰ ਖਰੀਦ ਲਈ ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਸਾਧੂ ਬਣ ਬੈਠੇ। ਕਈ ਦਿਨ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ, ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਸਬਬ ਬਣਿਆਂ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਦੋ ਕਮਰੇ ਸਨ।

ਮੰਦਰ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵਸੋਂ ਦੀ ਥਾਂ ਘਣਾ ਜੰਗਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਤੇ ਸਤੀ ਸੀਤਾ ਇਕ ਬਿਸਤਰੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੌਂਦੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਭਗਤ ਨੇ ਸਤੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਸੌਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਤੇ ਆਪ ਸਾਧੂਆਂ ਨਾਲ ਦੂਸਰੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਸੌਣ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਠੱਗਾਂ ਦਾ ਪਾਜ ਉਘੇੜਨਾ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਖਰੀ ਸੌਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ। ਸੌਹਾਂ ਭੇਖੀਆਂ ਨੇ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਤੀ ਸੀਤਾ ਦਾ ਸਤ ਭੰਗ ਕਰੀਏ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਵਾ ਰਾਤ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਸਤੀ ਸੀਤਾ ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਦਬੇ ਦਬੇ ਪੈਰ ਅਗੇ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਹੋ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਨਾ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਆਖਰ ਸੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਹੀ, ਮਰਦ ਦੇ ਬਲ ਅਗੇ ਉਹਦਾ ਕੀ ਜ਼ੋਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕਮਰੇ ਵੱਡ ਕੇ ਉਹ ਪਾਂਮਰ ਟੋਹਣ ਲਗਾ ਸੀਤਾ ਕਿਥੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਹਨ੍ਹੇਗਾ ਸੀ। ਦਬੇ ਪੈਰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਟੋਂਹਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਸਣ ਤੇ ਪੁਜਾ। ਉਸਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਸਤੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਨੱਪਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਬਾਹੀਂ ਫੈਲਾ ਕੇ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਟੋਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਤ੍ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਡਰ ਕੇ ਉਹ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਛਲ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਪੈਰੀਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਟੋਹਣ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਕੈਮਲ ਤਨ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤਿੱਖੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਨੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਹਨ ਦੰਦ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਭਬਕ ਲੈ ਕੇ ਪਈ। ਡਿੱਗਦਾ ਡਿੱਗਦਾ ਉਹ ਪਾਂਬਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਡਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰਕਦਾ ਦੇਖਕੇ ਦੂਸਰੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਆਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਰੇਡੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗੇ ਮਾਮਲਾ ਕੀ ਹੈ ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ! 'ਸੀਤਾ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸ਼ੇਰਨੀ ਲੇਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਾੜ ਸੁਟਣ ਲਗੀ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ

ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਨੇਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਮੇਰੀ ਅਗੇ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ।'

ਸੁਦਾਈ! ਸੀਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ! ਐਵੇਂ ਡਰ ਗਿਆ, ਡਰਦੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੇਰਨੀ ਹੈ। ਚਲੋ ਭਲਾ ਚਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖੀਏ, ਮੈਂ ਕੱਖ ਬਾਲਦਾ ਹਾਂ। ਧੂਣੀ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੱਖ ਬਾਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਲਦੇ ਕੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੋਂ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਚਮੁਚ ਸ਼ੇਰਨੀ ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸੂਰਤ ਡਰਾਉਣੀ ਸੀ। ਡਰ ਕੇ ਚਾਰੇ ਪਿਛੇ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਗ ਵਾਲੇ ਕੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਇਕ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿਤਾ। ਉਸਦੀ ਸਮਾਧੀ ਖੁਲ੍ਹਣ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦਸਿਆ, 'ਭਗਤ ਜੀ ਹਨੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੀਤਾ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਣ ਉੱਤੇ ਸ਼ੇਰਨੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਕਿਧਰੇ ਚਲੀ ਗਈ ਜਾਂ ਸ਼ੇਰਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਮਾਇਆ ਕੀ ਵਰਤੀ ਹੈ।

ਪਾਪੀਆਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੌਲੋਂ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪੀਪਾ ਜੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਉਹ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, 'ਸੀਤਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਹੋਰ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ ਮੈਂ ਚਲ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।'

ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਉੱਠੇ, ਉੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ 'ਸਹਚਰੀ ਜੀ।'

'ਜੀਉ ਭਗਤ ਜੀ!' ਅੱਗੋਂ ਉਤਰ ਆਇਆ।

'ਬਾਹਰ ਆਓ!' ਸਾਧੂ ਜਨ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੀਤਾ ਬਿਸਤਰੇ ਉੱਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਚਾਰ ਠੱਗ ਸਾਧੂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਗਰੰਦੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਐਹੜੀ। ਉਹ ਚੁਪ ਰਹੇ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦਾ ਸਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਦਾ ਰਾਖਾ ਆਪ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ।

ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਪਾਂਬਰ ਨਾ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ—'ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਜਾਹ! ਵੇਖ ਕਿੰਨੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪਾਪੀ ਮਨ ਤੇਰੀ ਜੁਆਨੀ ਤੇ ਭੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਐਸਾ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਉੱਤੇ ਲਟੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਲੋਕ ਪਾਖੰਡੀ ਹਨ ਤੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤੇ ਸੁਖ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹੋ।'

ਐਸੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਤੇ ਆਖਿਆ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਰਤਾ ਇਹ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਮੇਰੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖਤਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੁਖੀ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਜੋ ਮਾੜੀ ਨੀਤ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਹਨ, ਪਾਪ ਦੇ ਭਾਰੀ ਉਹ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ।'

'ਚੰਗਾ ! ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ !' ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਪੀਪਾ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਨ ਜੋੜ ਬੈਠੇ। ਉਹ ਸਾਧੂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਹੀ ਖਿਸਕ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦਾ ਰਾਖਾ ਸਚ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਹੈ।

ਸੁਰਜ ਮਲ ਸੈਨ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼

ਕਾਯਉ ਦੇਵਾ ਕਾਇਅਉ ਦੇਵਲ ਕਾਇਅਉ ਜੰਗਮ ਜਾਤੀ॥
ਕਾਇਅਉ ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਾ ਕਾਇਅਉ ਪੂਜਉ ਪਾਤੀ॥ ੧॥
ਕਾਇਆ ਬਹੁ ਖੰਡ ਖੋਜਤੇ ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਈ॥
ਨਾ ਕਛੁ ਆਇਬੋ ਨਾ ਕਛੁ ਜਾਇਬੋ ਰਾਮ ਕੀ ਦੁਹਾਈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ਜੋ ਖੋਜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ॥
ਪੀਪਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਪਰਮ ਤੜੁ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਇ ਲਖਾਵੈ॥ ੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਪੀਪਾ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੯੯੫)

ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਵੀ ਉਚਾਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਅਰਥ ਹੈ:-

ਹੇ ਭਗਨ ਜਨੋਂ ! ਇਹ ਜੋ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਇਹੋ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜੋ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੂਜਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਭ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਤਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਖੋਜੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤਨ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਪੀਪਾ ਰਾਜ ਛੱਡ ਕੇ ਭਗਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਦੇ। ਆਪ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਬੁਤ ਪੂਜਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ।

ਆਪ ਮਹਾਂ ਤਿਆਰੀ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਇਕ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਪੁਜੇ। ਠਾਕੁਰ ਦਵਾਰੇ ਡੇਰਾ ਸੀ, ਆਪ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਪੁਜੇ ਤਾਂ ਇਕ ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਗਾਗਰ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਕਟੋ। ਗਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰੋ।'

'ਉਛ ! ਮਾਇਆ !' ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਵੈਰਨ।' ਆਖ ਕੇ ਤੁਰ ਆਏ ਤੇ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ, 'ਸੈਨੇ ਦੀਆਂ ਮੌਹਰਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।'

'ਹੋ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ! ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਨੇ। ਓਧਰ ਨਾ ਜਾਣਾ, ਸੈਨੇ ਦੀਆਂ ਮੌਹਰਾਂ ਅਸਾਂ ਦੇ ਕਿਸ ਕੰਮ !'

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਕਿ ਚਲੋ ਅਸੀਂ ਗਾਗਰ ਚੁਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਗਾਗਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸੱਪ ਛੂਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿਤਾ, ਡਰਕੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ—'ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਡਾ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੋਰ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਹਣੀ ਨਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ ਇਹ ਗਾਗਰ ਚੁਕ ਕੇ ਲੈ ਚੱਲੀਏ ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਰੱਖ ਦੇਈਏ। ਸੱਪ ਨਿਕਲੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁਟੇਗਾ। ਨਾਰੀ ਆਪ ਨੱਠਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਕ ਚੋਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਰਿਆਂ ਮੰਨ ਲਈ।

ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਗਾਗਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਕਿਆ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਦਵਾਰੇ ਲਿਆ ਕੇ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਭਗਤ ਉਠਿਆ ਗਾਗਰ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਕੀ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਬੰਧਨ ਕਟੇਗਾ ? ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਵੈਰਨ ਨਹੀਂ ਦਾਸੀ ਹਾਂ !'

ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਗਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਇਆ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਭੰਡਾਰੇ ਕਰ ਦਿਤੇ।

ਖਾਲੀ ਗਾਗਰ ਠਾਕਰ ਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਲੋਕ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨ ਲਗੇ।

ਉਸ ਨਗਰੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸੂਰਜ ਮਲ ਸੈਨ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਵਲ ਲਾਇਆ। ਆਪ ੧੩੬ ਵਰ੍਷ੇ ਦੀ ਆਯੂ ਭੋਗ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ। ਪਿਛਲੀ ਆਯੂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਅਮਰ ਹੈ। ਬੋਲੋ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਜੈ, ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ।

੪੩. ਸ੍ਰੀ ਸੈਣ ਜੀ

ਹੇ ਜਗਿਆਸੂ ਜਨੋਂ! ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਸ ਖਟਿਆ। ਐਸੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ 'ਸੈਣ' ਭਗਤ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਤੀ ਕਰਕੇ ਨਾਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹੈ।

ਧੂਪ ਦੀਪ ਪਿ੍ਰਤ ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ॥ ਵਾਰਨੇ ਜਾਉ ਕਮਲਾ ਪਤੀ॥ ੧॥
 ਮੰਗਲਾ ਹਰਿ ਮੰਗਲਾ॥ ਨਿਤ ਮੰਗਲੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਕੌ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਉਤਮੁ ਦੀਅਰਾ ਨਿਰਮਲ ਬਾਤੀ॥ ਤੁਹੀ ਨਿਰੰਜਨੁ ਕਮਲਾ ਪਾਤੀ॥ ੨॥
 ਰਾਮਾ ਭਗਤਿ ਰਾਮਾਨੰਦੁ ਜਾਨੈ॥ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ਬਖਾਨੈ॥ ੩॥
 ਮਦਨ ਮੂਰਤਿ ਭੈ ਤਾਰਿ ਗੋਬਿੰਦੇ॥ ਸੈਨੁ ਭਣੈ ਭਜੁ ਪਰਮਾਨੰਦੇ॥ ੪॥ ੨॥

(ਪੰਨਾ ੯੯੫)

ਤਿਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ-ਭਗਤ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਕਮਲ ਪਤੀ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ) ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਉਪਮਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਉਸ ਰਾਮ ਰਾਏ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਾਜਨਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਦੀਵੇ ਤੇ ਨਿਰਬਲ ਬਤੀ ਹੈ, ਹੇ ਭਗਵਾਨ ਸਭ ਕੁਝ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ। ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਾਲਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ। ਰਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ ਭੇਦ ਦਸਦਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ, ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੋ! ਤਾਂ ਕਿ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮਿਲੇ। ਈਸ਼ਵਰ ਭਗਤੀ ਇਹੋ ਹੈ। (ਇਹ ਸ਼ਬਦ) ਆਰਤੀ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਸਤਤ ਹੈ।